

Handläggare: Marie Kelve
Telefon: 08 508 20 583

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Redovisning av 2012 års stimulansmedel för utveckling av äldreomsorgen

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens redovisning av 2012 års stimulansmedel godkänns och protokollsunderlag anmäls till Socialstyrelsen.

Leif Sjöholm
Stadsdelsdirektör

Leif Kananen
Avdelningschef Egen regi

Sammanfattning

Socialstyrelsen beslutade att kvarvarande stimulansmedel från 2011 kunde överföras till 2012 för fortsatt utveckling av landstingens och kommunernas vård och omsorg för äldre.

De stimulansmedel som äldreomsorgen beviljades för 2007 - 2011 omfattade projektverksamhet för totalt 37 688 000 kronor. Kvarvarande medel för 2011, som kunde överföras till 2012 var 5 297 tkr. För 2012 beviljades inga ytterligare medel. Förvaltningen ser en stor fördel med att stimulansmedlen har varit möjliga att föra över till nästkommande år. De material och arbetssätt som projekten tagit fram under åren är nu en del i den ordinarie verksamheten. Förvaltningen redovisar här hur beviljade stimulansmedel för äldreomsorgen använts under 2012.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen Egen regi. Ärendet behandlas i stadsdelsnämndens pensionärsråd 2013-03-15. Redovisning av 2012 års stimulansmedel för utveckling av äldreomsorgen med protokollsutdrag ska vara inskickat till Socialstyrelsen senast 30 juni 2013.

Bakgrund

Regeringen bedömer att kvaliteten i vården och omsorgen om äldre behöver höjas. Såväl det medicinska omhändertagandet som det sociala innehållet i äldreomsorgen behöver förbättras. Vidare måste samverkan mellan huvudmännen förbättras för att äldre personer ska få sina behov av vård och omsorg tillgodosedda. Det förebyggande arbetet bland äldre personer behöver intensifieras och åtgärder vidtas för att de äldre och deras anhöriga ska känna trygghet. Regeringen prioriterar insatser inom följande områden i vården och omsorgen om äldre kvinnor och män:

- Rehabilitering
- Kost och nutrition
- Demensvård
- Läkemedelsgenomgångar
- Det sociala innehållet
- Läkartillgång såväl i särskilt boende som i ordinärt boende
- Förebyggande hembesök

Det statliga stimulansbidraget ska efter lokala behov och prioriteringar användas till de av ovanstående områden där de bedöms göra störst nytta inom varje enskilt landsting och enskild kommun. De stimulansmedel som förvaltningens äldreomsorg beviljades för 2007 - 2011 omfattade projektverksamhet för totalt 37 688 000 kronor. Kvarvarande medel har kunnat föras över mellan åren. För 2012 beviljades inga ytterligare medel. Resterande medel från 2011 var 5 297 tkr att användas under 2012.

Förvaltningen redovisar här hur medlen använts. Redovisning av 2012 års stimulansmedel för utveckling av äldreomsorgen med protokollsutdrag ska vara inskickat till Socialstyrelsen senast 30 juni 2013.

Redovisning över hur stimulansmedel för 2012 använts

Samtliga projekt har utgått ifrån Stockholms stads värdegrund inom äldreomsorgen: *Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Utformningen av det stöd som ges ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet.*

Gemensam inriktning för projekten har varit:

*Att få en äldreomsorg med **individen** i fokus så att våra äldre får leva ett **värdigt** liv och känna **välbefinnande** varje dag.*

Rehabilitering

Hälsoträdgårdar vid Rågsveds servicehus/Stureby vård och omsorgsboende

Mål: Öka möjligheterna till utevistelse och därmed förbättra livskvalitet för äldre med demensproblematik boende på respektive enheter.

Utevistelsen ska vara attraktiv och meningsfull, samt har ett förebyggande, rehabiliterande och/eller hälsofrämjande intention.

Insats: Projektet representerar etapp 2 i äldreomsorgens satsning på utevistelse och har varit ett samarbete mellan Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning och fastighetsförvaltaren Micasa Fastigheter i Stockholm AB, där båda parterna bidrar till finansieringen och har gemensamma mål. Utvecklat de befintliga gröna områdena vid Stureby vård och omsorgsboende. Uteplatserna har formats som ombonade, skyddade rum. Växtsammansättningen påminner om vildnatur, är årstidsförtydligande och komponerad för ökad sinnes- och minnesstimulans. De befintliga planteringarna är kompletterad med växtkombinationer inspirerade av permakultur ökar den biologiska och upplevelsemässiga variationen samtidigt som behovet av skötsel är minimal. Hälsoträdgårdar är nu en del av den ordinarie verksamheten. 200 000 kr har överförts till projektet Vardagsrehabiliterande förhållningssätt.

Intäkter: 848 000 kr. *Resterande medel:* 50 000 kr.

Rehabiliterande förhållningssätt i hemtjänst och servicehus

Mål: Att vårdpersonalen har kunskap om varför man ska använda ett rehabiliterande förhållningssätt och hur det styr det dagliga arbetet.

Att samarbetet mellan vårdpersonal i hemtjänst/servicehus och sjukgymnaster/ arbetsterapeuter inom primärvården fungerar bra.

Insats: Projektet planerades under 2010 och startade 2011. Projektet har, i studiecirkel om rehabiliterande förhållningssätt, utbildat 209 anställda inom äldreomsorgen inom Enskede-Årsta-Vantör.Handledning av vårdpersonal i svåra situationer hos brukaren har genomförts efter avslutad studiecirkel. Reflektionsfrågor har tagits fram för att stödja implementeringen på respektive enhet för att vara ett stöd efter projektets slut. Projektet har informerat stadsdelens beställarenhet, primärvårdens paramedicinare, samt brukare och närstående om hur ett vardagsrehabiliterande förhållningssätt direkt och indirekt påverkar hemtjänstinsatserna hos brukaren. Projektet har tagit fram flödesinformationsmallar inom stadsdelen och mellan landsting och stadsdel. Vidare skapades en arbetsgrupp som ska arbeta vidare med detta, dock i ett annat projekt. Under året har projektet tillförts medel om 200 000 kr från Rågsveds hälsoträdgårdar.

Intäkter 2012: 585 000 kr. *Resterande medel:* 0 kr.

Kost och nutrition

Mat och måltider

Mål: Implementera och följa upp rutiner för mat, måltider, kostbehandling och rutiner för att identifiera och åtgärda undernäring. Personer i ordinärt boende med hemtjänstinsatser, får mat och måltider anpassade utifrån sina behov samt skapa sociala mötesplatser med möjlighet att inta måltider tillsammans med andra.

Insats: Projektet har, i samverkan med enhetschefer, skapat ett varaktigt förbättringsarbete så att mat och måltider är anpassade utifrån de äldres behov. Projektet har fortsatt arbetet med egenkontroll för mat och livsmedel samt fördjupat arbetet runt stadens kostpolicy och stadsdelens övergripande mål för mat, måltider och kostbehandling. Projektet har följt upp och förbättrat rutiner för att identifiera och åtgärda undernäring hos brukare inom särskilt boende och hemtjänst. Mat- och måltidsombudens roll på enheterna har tydliggjorts. Under 2012 har fokus varit avstämning, uppföljning och utvärdering samt revidering av framtaget material. Under året har projektet tillförts medel om 18 000 kr från det avslutade projektet Läkemedelsgenomgångar – Rutiner för den äldres hälsa och välbefinnande.

Intäkter 2012: 435 000 kr.

Resterande medel: 0 kr.

Demensvård

Arbetsplatsnära kompetensutveckling

Mål: Skapa långsiktiga strukturer för arbetsplatsnära kompetensutveckling för vårdbiträden och undersköterskor i demenskunskap inklusive geriatrik och bemötande av personer med psykiska funktionshinder.

Insats: Projektet har utarbetat en struktur för arbetsplatsnära kompetensutveckling, gett stöd och resurser till ombud inom olika områden på respektive enhet. Projektet har i samverkan med projektet Demensvårdsutveckling, tagit fram utbildningsmaterial inom området demens samt vård i livets slutskede. 126 personer har utbildats. Utbildningsmaterial och handledning för studiecirkel i Bemötande och beröring är framtaget. Interna handledare i Bemötande och beröring har genomfört tre studiecirkelar under år 2012. Totalt har 18 deltagare från sex hemtjänstenheter och ett vård- och omsorgsboende fått kompetensutveckling. Inom projektets ram har roll och uppdrag för sjuksköterskor, paramedicinsk personal, kontaktman och ombud tydliggjorts.

Intäkter 2012: 745 000 kr. *Resterande medel:* 17 000 kr.

Demensvårdsutveckling

Mål: Förankra Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Öka kunskapen om och ta fram rutiner för att identifiera tidiga

symtom på demenssjukdom. Utveckla informationskanaler mellan beställarenhet, geriatrik, primärvård och hemtjänst.

Insats: Projektet planerades under 2010 och startade 2011. Projektet har informerat om Socialstyrelsen nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Vidare tagit fram rutiner för skattning av livskvalitet, rutin för Individuell vårdplanering, rutin och instrument för tidiga tecken på kognitiv nedsättning. Projektet har tagit fram rutin för samverkan mellan beställarenhet, geriatrik, primärvård, hemtjänst, dagverksamhet och vård och omsorgsboenden. Projektet har påbörjat arbetet med att utveckla informationskanaler mellan beställarenhet, geriatrik, primärvård, hemtjänst, dagverksamhet och vård och omsorgsboenden. och formalisera arbetsformer och rutiner och överlämnar vidare utveckling av detta till projekt *Implementering av nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom*. Projektet har, samverkan med projektet Arbetsplatsnära kompetensutveckling, genomfört grundutbildning i demens för 151 personer. Projektet har utbildat och gett fortsatt stöd till demensteamerna inom hemtjänstenheterna.

Intäkter 2012: 497 000 kr. *Resterande medel:* 0 kr.

Det sociala innehållet

Stimulerande vardag – Mårtensgården vård- och omsorgsboende

Mål: Att ge de boende två organiserade aktiviteter per dag.

Att skapa en stimulerande vardag för våra brukare genom miljöanpassning och kultur- och hälsofrämjande aktiviteter.

Insats: Struktur för genomförande av två aktiviteter per dag samt underlag för uppföljning har utarbetats. Många av de boende deltar i gemensamma aktiviteter. Projektet har tagit fram och utveckla aktivitetsmaterial som är stimulerande för de boende och enkla att använda för personalen. Projektet har arbetat med att pröva olika material för att skapa en miljö som upplevs harmonisk och stimulerande. Informationen till anhöriga har utvecklats. De material och arbetssätt som projektet tagit fram är nu en del i den ordinarie verksamheten.

Intäkter 2012: 173 000 kr. *Resterande medel:* 0 kr.

Öppen dagverksamhet i Högdalen och Östberga

Mål: Utveckla de icke biståndsbedömda dagverksamheterna och bygga upp en volontärverksamhet inom dessa för att ge fler äldre möjlighet till samvaro och aktiviteter.

Insats: Mötesplatserna Våxtorp i Östberga och Dalstugan i Högdalen har bedrivits av projektet i samverkan med olika föreningar. I Hagsätra drivs Seniorkafé i samverkan med en grupp pensionärer. Flera öppna mötesplatser har startats.

Projektet samarbetar med ideella föreningar och arbetar med att rekrytera, utbilda och stödja volontärer. Projektet samarbetar idag med ca 60 volontärer. Projektet samarbetar även med hemtjänstenheterna för att stödja äldre i att ta sig till mötesplatserna. Nya aktiviteter har utvecklats efter resultat av brukarenkäter t ex samtalsgrupper för nyblivna änkor/änkemän. Projektet har på olika sätt berättat om verksamheten vid informationstillfällen. Under år 2012 överfördes resterande medel om 284 000 kr från Stimulerande vardag Årsta vård och omsorgsboende till Öppen dagverksamhet Högdalen. Öppna dagverksamheter är nu en del av ordinarie verksamhet.

Intäkter 2012: Öppen dagverksamhet Högdalen 834 000 kr.

Öppen dagverksamhet Östberga 62 000 kr.

Resterande medel: 0 kr.

Förebyggande insatser

Uppsökande verksamhet

Mål: De äldre ska uppleva en större trygghet, minskad social isolering och veta vart de kan vända sig om behovet av insatser från äldreomsorgen uppstår.

Insats: Alla personer 80 år och mer, som inte har insatser från äldreomsorgen, har erbjudits ett hembesök alternativt möten utanför hemmet. 122 äldre har fått erbjudande om hembesök under året och 38 har tackat Ja. Dessutom erbjöds alla att få fylla i "Dokumentet om mig själv", i enlighet med kommunfullmäktiges direktiv för 2012 års budget. Samverkan har skett med olika aktörer i närsamhället. Samverkan med vårdcentraler, föreningar och bostadsförmedlingen har ökat under året. Öppna möten med föreläsningar av externa experter inom olika aktuella områden tex brandsäkerhet och det naturliga åldrandet, har hållits. Kontakten med målgruppen har även inneburit att vidarebefordra och hjälpa till i olika frågor, som tex kontakter med fastighetsskötare om tillgänglighet av sopsortering och gångvägar som behövt sandas, heminstruktör som efterfrågats då hjälp med syn- och hörselhjälpmedel behövts, hjälp till sociala mötesplatser mm. Uppsökande verksamheter är nu en del av ordinarie verksamhet.

Intäkter 2012: 751 00 kr.

Resterande medel: 14 000 kr

Styrning och ledning

Under året har stimulansmedel använts för styrning, ledning och uppföljning av projekten i enlighet med riktlinjer. Medel har också använts för dokumentation och inlämning av statistikuppgifter t.ex. den individbaserade statistiken samt "Öppna jämförelser".

Intäkter: 517 000 kr.

Resterande medel: 0 kr.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser en stor fördel med att stimulansmedlen har varit möjliga att föra över mellan åren. Detta har inneburit att medlen kunnat användas på ett effektivt och flexibelt sätt utifrån de områden som behövt förstärkt kvalitetsutveckling. Det har visat sig att det tar tid att ta till sig ny kunskap, nya rutiner, nya arbetssätt och metoder. De stimulansmedel som äldreomsorgen tilldelats har använts till viktiga utvecklingsområden för att förbättra vården och omsorgen om de äldre.

Förvaltningens ambition har varit och är att skapa varaktiga kvalitetshöjande insatser till gagn för både brukare och medarbetare inom verksamheterna. De material och arbetssätt som projekten tagit fram under åren är nu en del i den ordinarie verksamheten.

Projekten avslutades med fokusgrupper för medarbetare och chefer för att fånga upp tankar, erfarenheter och reflektioner om hur projekt påverkat verksamheten. Följande projekt berördes vid fokusgrupper – Demensvårdsutveckling, Kostprojektet Mat och måltider, läkemedelsprojektet samt Vardagsrehabiliterande förhållningssätt. Frågeställningar var förändring i yrkesroll, i arbete med brukare och förhållande till kollegor och team.

Reflektioner från omsorgspersonal

Deltagarna upplever att de fått en *stärkt yrkesroll* och ökad status i sitt arbete. De känner större arbetsglädje och de känner sig lyfta i sin yrkesroll. De har lärt sig nya strategier, fått nya insikter, blivit mer delaktiga och ser samband mellan olika situationer/hälsotillstånd.

Deltagarna uttryckte en ökad *förståelse för brukarens vardag*, bättre kommunikation ett ökat samarbete med brukaren. Ett mer personcentrerat synsätt där varje brukare blir sedd utifrån sin förmåga och sin person. Ökad trygghet att kontakta anhöriga och ökat samarbete med anhörig. Deltagarna beskrev bättre *kommunikation mellan kollegor*, lyssnar till andra om vad och hur de gör. Bättre samarbete i arbetsgruppen, ett team är ett bra redskap som kan ge råd och tips och att alla delar med sig. Kontakten med chef har blivit bättre.

Dialogdag med chefer

En dialogdag med samtliga chefer genomfördes under hösten för avstämning och planering inför överlämnandet av projekten. Dessutom för att sammanfatta vad som uppnåtts i form av utvecklingsarbete under projektens fem år.

Gemensamt för alla projekt är att medarbetare har fått projektvana, ökat ansvarstagande, ökad förändringsbenägenhet, ett mer reflekterande arbetssätt och

en mer öppen kommunikation. Utvecklingsgruppen för chefer har inneburit att de kunnat stödja varandra och samsynen har ökat. Att ha gemensamma arbetssätt och verktyg har underlättat vid uppföljning och vid upprätthållande av befintlig kunskap, samt vid introduktion av nyanställda. Nätverk över projekt- och enhetsgränser som utvecklingsgrupper och projektsamordningsgruppen har varit en framgångsfaktor.

Under 2012 avslutades samtliga projekt finansierade med stimulansmedel. Slutrapporter om dessa projekt finns att tillgå på förvaltningen.

Resterande medel på 81 tkr har förts över till år 2013 för slutredovisning och eventuell återbetalning till Socialstyrelsen.

Bilagor

1. Sammanställning - Stimulansbidrag för insatser inom vård och omsorg om äldre personer under 2007-2012.
2. Berättelse om utvecklingsarbete 2007-2012.